

Miguel Bonnefoy

Visul jaguarului

Traducere din limba franceză de
Tristana Ir

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Mihaela Stan

Design și ilustrație copertă:
Andrei Gamaș

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Dan Crăciun

Corectură:
Cristina Spătărelu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BONNEFOY, MIGUEL

Visul jaguarului / Miguel Bonnefoy ; trad. din lb.
franceză de Tristana Ir. - București : Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2860-0

I. Ir, Tristana (trad.)

821.133.1

Titlu original: Le rêve du jaguar
Autor: Miguel BONNEFOY

Copyright © Editions Payot & Rivages, Paris, 2024

Copyright © Editura Trei, 2025
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-606-40-2860-0

În cea de-a treia zi a vieții sale, Antonio Borjas Romero a fost abandonat pe treptele unei biserici de pe o stradă care îi poartă astăzi numele. Nimeni n-a putut să spună cu precizie la ce dată a fost găsit, ce se știe e doar că în fiecare dimineață, mereu în același loc, o femeie sărmană avea obiceiul să se așeze acolo ca să-și pună în față o strachină făcută dintr-o tigvă și să întindă o mână firavă spre trecătorii din piață. În clipa în care a văzut copilul, l-a respins cu un gest de scârbă. Dar atenția i-a fost dintr-odată atrasă de o cutiuță strălucitoare, ascunsă în cutele scutecelor, pe care cineva o lăsase acolo ca pe o ofrandă. Un dreptunghi din tablă cositorită, de culoarea argintului, cizelat cu arabescuri fine. Era un aparat de rulat țigări. L-a furat băgându-l în buzunarul de la rochie, după care nici că i-a mai păsat de bebeluș. Și-a dat totuși seama în timpul dimineții că scâncetele lui sfioase, țipetele lui șovăitoare îi înduioșau pe credincioși care, socotindu-i împreună, îi umpleau unii după alții strachina cu bănuți de aramă. Pe înserat, l-a dus într-o curte de oră-tăanii, i-a lipit gura de țâța unei capre negre al cărei uger era acoperit de muște și l-a lăsat să sugă, în genunchi sub burta ei, un lapte gros și cald. A doua zi, l-a înfășurat

într-o cârpă de bucătărie, apoi și l-a agățat de șold. După o săptămână, s-a apucat să spună că era copilul ei.

Femeia aceasta, pe care toată lumea o numea muta Teresa pentru că articula cu greu, să tot fi avut vreo patruzeci de ani, deși nici ea nu ar fi putut să-și precizeze propria vârstă. Pe chip i se vedea ceva din obârșia indiană și, pe partea stângă, o ușoară paralizie pe care i-o provocase cândva o criză de gelozie. Era numai piele și os, o piele spongioasă, avea mâinile acoperite de răni care nu se vindecau niciodată și părul de un alb-murdar care-i atârna în lațe și-i încadra fața ca niște urechi de baset. Își pierduse unghia de la degetul mare al mâinii stângi în ziua când un scorpion, pitit în fundul unui sertar, o înțepase, iar faptul acesta n-o omorâse, ci formase un soi de cârnat la capătul degetului, o excrescență moartă, umflătură pe care copilul o supsesse în primele săptămâni înainte să adoarmă.

I-a dat numele Antonio, căci biserica unde îl găsisse avea hramul Sfântului Antonie. L-a hrănit cu furia ei, cu suferința ei tăcută. În primii ani, l-a făcut să ducă o viață haotică, rușinoasă, jalnică. Îi intrase în cap că, dacă supraviețuia acestei ticăloșii, nimeni altcineva în afara lui însuși n-avea să-l poată omorî. La un an, nici nu mergea bine, că și cerșea. La doi, vorbea limba semnelor înainte de spaniolă. La trei, îi semăna atât de tare, încât s-a întrebat dacă într-adevăr îl găsisse pe treptele unei biserici sau dacă nu cumva îl adusese pe lume în curtea din dosul vreunei maghernițe, pe o grămadă de paie, între un măgar cenușiu și un miel. Îl îmbrăca în niște zdrențe jegoase și, ca să-i impresioneze pe trecători, îl strângea la piept cu o falsă complicitate, acoperindu-l cu o sudoare cu miros înțepător care, din pricina căldurii, se transforma într-un

soi de gelatină unsuroasă de culoare gălbuie. L-a hrănit cu brânză de capră făcută cu mâinile ei, a dormit cu el în adăpostul înjghebat din ziare ude în fundul unei stâne improvizate și poate că niciodată o femeie nu s-a ocupat cu atâta curaj de un copil pe care nu-l iubea.

Și totuși, pentru Antonio, femeia aceasta mincinoasă și zgârcită, bârfitoare și hoață a fost cea mai bună mamă la care ar fi putut năzui. Felul aspru în care îl trata și iubirea otrăvită ce se înfiripase între ei din pricina sărăciei i s-au părut a fi tandrețe. A crescut cu ea în La Rita, pe malurile lacului Maracaibo, într-un colț de lume atât de periculos, încât i se spunea *Pela el Ojo*, „Cască ochii“.

La șase ani, Antonio nu mai credea în minuni, vindea pietre de jais pe post de amulete și știa să dea în cărți, căci muta Teresa îl asigurase că era singura știință care putea să-i convingă pe oameni fără neajunsul de a fi adevărată. La opt ani, l-a învățat să-i recunoască pe acei *aguadores* de rea-credință, sacagii care, în locul apei curate de ploaie, vindeau apa murdară din lac. Dar și pe băcanii care-și dereglau cântarele cu o agrafă de birou strâmbată, pe muncitorii care vindeau pe sub mână șuruburile menite cofrajelor de pe șantiere și pe dresorii de cocoși de luptă care, în ring, ascundeau lame de ras sub pinten. Îl pregătise atât de bine pentru viața aceasta brutală, plină de băgare de seamă și nevoi, de bătălii și suspiciuni, încât, dacă în timpul unei slujbe, vreun preot dădea de știre pe nepusă masă că un sfânt se apucase să lăcrimeze, Antonio era primul care ridica ochii spre tavanul bisericii ca să vadă pe unde se infiltra apa.

Pela el Ojo era pe vremea aceea un soi de enormă mlaștină potopită de dogoare, cu maluri umede, înțesate de locuințe lacustre cu ușile mereu deschise. Căsuțele

erau construite pe apa tulbure, cu bucătăriile sub cerul liber, cu plite vechi și înnegrise de fum și cu tomberoane plutitoare de care orașul se descotorosise în mahalale. Aici se frământa pâine, aici se făcea trafic cu carburant. Copiii trăiau goi pe aceste palafite, circulând pe scheletul din mii de bușteni cârpiți mereu de mântuială, care se bălăceau la suprafața lacului asemenea palatelor din Veneția, ceea ce îi făcuse cândva pe navigatorii venețieni, veniți cu mirosurile lor de velin și de peceți de ceară, să spună că recunoșteau aici o „mică Veneție“, o *veneziola*, o Venezuela.

Neclintirea acestor peisaje nu mai trimitea totuși cu gândul la vechile cetăți ale caribilor, Tamanaco și Mara, locuite de femei îmbrăcate în mantii brodate cu aur și rochii de bumbac, de tineri cu piepturile acoperite de praf de argint și de bebeluși înfășați în blănuri de jaguar. Nimeni nu mai vedea cu ochii minții o națiune dinaintea națiunilor, bărbați deghizați în vulturi, copii care vorbeau cu morții și femei care se transformau în salamandre.

La vremea aceea, nu era decât un târg lipsit de orice poezie, cu acoperișuri încinse din frunze de palmier și adolescenți încălțați cu sandale tăiate din cauciucuri de camionete. Maghernițele erau construite din capote vechi de camioane Indiana Trucks, mânerile de la ferestre făcute din cutii de conserve, iar scaunele tapițate cu placarde din aluminiu de la Shell. Și pentru că ploile erau violente, iar acoperișurile din frunze de palmier trebuiau protejate cumva, oamenii cumpărau vechi panouri publicitare cu Chevrolet, furate noaptea de pe marginea autostrăzilor, astfel că, pe toate învelișurile bidonville-urilor, acolo unde dormeau sărmanii fără permis de conducere, se putea citi: „Fără Chevrolet, nu există fericire“.

Ploile acestea, cărora li se spunea *palo de agua*, umpleau adesea lacul, făcându-l să se reverse. Apa inunda domol câmpia, înecând terenurile. Aversele puteau să cadă încontinuu vreme de patruzeci de nopți năprasnice, acoperind pajiștile cu papagali morți, iar când marea ajungea până la ferme și potopea culturile, mii de languste înotau din golf până la porumbul încă fraged și își ofereau un ospăț submarin care distrugea în două săptămâni recolta întregului an. La Maracaibo, langustele erau blestemate așa cum, în Egipt, sunt blestemate lăcustele.

În lumea aceasta a crescut Antonio, pescuind pe lac. Înotând printre mangrove și manglieri, nu a mâncat decât somni, culbini cu carne albă, crabi-albaștri și creveți uriași de apă dulce, de ajunsese muta Teresa să creadă, în cele mai îndrăznețe visuri ale sale, că avea să-i crească branhii și că Antonio o să înceapă să respire sub apă. Într-o zi, pe la vreo unsprezece ani, și-a băgat cârligele și undițele într-un sac, s-a îndreptat spre pontonul satului și a furat o pirogă. Niște copii l-au zărit și l-au pârât. N-a trecut multă vreme și din depărtare i-au văzut venind pe proprietarii ambarcațiunii. Erau bogătașii din La Rita, cei care aveau puterea, cei care făceau legea pe partea aceea a lacului, Manu Muro, un vlăjgan de doi metri, la fel de lat în umeri și în șale, Hermès Montero, un pitic nervos, roșu de furie, și Asdrubal Urribarri, un metis cu ochii verzi și un picior strâmb, îmbrăcat cu un maiou alb, care, cu un șervet într-o mână, gesticula de parcă se ridicase în grabă de la masă.

— Antonio, știi că tu ești! a strigat. Vino încoace!

De pe mal, umblând furioși încoace și-ncolo peste gunoaiele împrăștiate pe plajă, îi aruncau priviri aprige

lui Antonio care se îndepărta vâslind. Asdrubal Urribarri a dispărut, apoi s-a întors cu un câine turbat, cu botul plin de bale, pe care l-a aruncat în apă. Cu o ușurință și o energie care i-a uimit pe toți, câinele a înotat ca apucat de streche până la barcă și a sărit la gâtul lui Antonio. Dar el a avut vreme să-l evite azvârlindu-se peste bord și a scăpat înotând împotriva curentului. Câinele s-a luat după el, lăsând barca să plutească spre orizont în urletele lui Asdrubal.

— Barca! N-o lăsa să se piardă!

Câinele s-a încăpățânat să-l urmărească, lătrând cu înfrigurare, mușcând din valuri, mârâind ca un nebun. Antonio s-a înverșunat, plonjând cu capul înainte și dispărând sub apă. După o jumătate de ceas, cu o crampă intensă în coapsă și cu brațele înțepenite de violente dureri musculare, a băgat de seamă că lătrăturile câinelui se transformaseră într-o tânguire, un gemăt de naufragiat, iar câteva minute mai târziu, afară din apă nu i se mai zărea decât botul. Antonio s-a hotărât să încetinească doar atunci când câinele chiar a început să se înece, schelălăind ca un cățeluș. Cu o ultimă răsuflare, animalul l-a prins din urmă și, în loc să-l muște, i s-a agățat imediat de umeri. Era ora 18. Cu liane de piele și curele în mână, proprietarii bărcii îl pândeau de pe mal.

— Tot o să obosești tu până la urmă, îi strigau ei. Te așteptăm aici.

Epuizat, cu câinele în spinare, Antonio s-a lăsat dus de curent până a ajuns la Punta Camacho, resemnat să aștepte întunericul ca să iasă din lac. Nu s-a făcut noapte decât după încă un kilometru, la Puerto Iguana, și, când a fost în sfârșit camuflat de lumina lunii, protejat de beznă, a înotat până la un mic ponton și a

alergat, însoțit de câine, spre gardul de la Camino Real, pe drumul liber care ducea la *Pela el Ojo*. După ce, cu un suspin de ușurare, a recunoscut luminile de la cocioaba lui, mulțumit că ajunsese până la urmă teafăr, l-a apucat spaima când a descoperit silueta lui Asdrubal Urribarri care, tot cu șervetul în mână și cu mersul lui șchiopătat, îi vorbea mutei Teresa gesticulând larg. Deși îl lua cu leșin de oboseală, a socotit că e prea periculos să se arate. A găsit un palmier solid, s-a cocoțat până în vârf și a așteptat să se lumineze de ziuă.

Urișe erau stelele pe cer, iar lumea părea potopită de noroi. Un grup de bărbați s-a apucat să-i ia urma. Sus în palmier, Antonio a plâns, nu de frică, ci de furie. Singur și înghețat de briza lacului, stânjenit de învălmășeala de frunze pentru care s-a luptat cu doi șobolani ce tot ronțăiau la tije, i-au trebuit vreo două ceasuri ca să adoarmă, ascultând broaștele ce se împerecheau și în vis le-a confundat orăcăielile cu glasurile bărbaților.

L-au trezit în zori niște lovituri cu bățul peste picioare. Era muta Teresa. Îl căutase toată noaptea în fiecare arbust, în fiecare copac de pe malurile lacului, degeaba. Fapt uimitor, câinele, fără ca stăpânul să știe, din recunoștință că îl salvase de la înec, o dusese până la el. Muta Teresa a pus pe pământ un șervet cu două *arepas*, turtițe de mălai, și un pic de brânză rasă. În limbașul ei limitat, i-a făcut semn să rămână acolo sus, ascuns încă o noapte, poate chiar două, căci Asdrubal Urribarri patrula în jurul cocioabei lor. De furie, Antonio nu mai putea respira.

— Într-o bună zi, o să fiu bărbat în toată firea și n-o să-mi mai fie frică, i-a spus el din vârful palmierului. O să-i arăt eu lui cine e șeful.

Dar muta Teresa nu i-a răspuns. Văzându-l acolo, cocoțat în copac, ascuns și uitat de toți în amărăciunea lumii, a durut-o sufletul, căci nu putea să conceapă un alt viitor pentru Antonio decât acela de haimana a străzii, născut în locul nepotrivit, singur până la moarte în distilierii de rom unde rătăcesc numai rufienii și delincvenții, oameni disperați care nu mai așteaptă nimic de la frumusețe și care nu mai știu pentru cine trebuie să moară. Și-l imagina ca pe aceia care îl căutau, care voiau să-l bată, haini și aroganți, educați de violența lacului și de niște tați zgârciți, a căror inimă e o buruiană fără de floare. Mai rău chiar, și-l închipuia așa ca ea, o viață plămădită din nenorociri și frustrări, așezat pe treptele unei biserici, cu o mână osoasă întinsă spre niște necunoscuți, cu mintea numai la umiliri și greșeli de tinerețe, după ce avea să supraviețuiască unei copilării fără casă și adăpost, fără dragoste și ocrotire, o copilărie în care nimeni nu-l învățase să trăiască.

Iată de ce, trei zile mai târziu, atunci când toți au uitat de povestea cu barca și Antonio a putut să se întoarcă acasă, muta Teresa l-a primit cu o blândețe plină de răbdare. Îl aștepta acolo, cocoțată pe un scăunel, spălându-și rufele, aplecată peste un lighean, și, când l-a văzut așa livid, de oboseală și de foame, de frig și de frică, fără de voie a ajuns să se întrebe cum de a putut omenirea să supraviețuiască la atâta cruzime. În tăcere, l-a pus să stea jos, l-a dezbrăcat și l-a spălat în pripă cu apa de la rufe, frecându-i trupul, umplând ligheanul cu rămășițe de alge și de coajă de cocotier, și nici c-au mai vorbit vreodată despre această întâmplare.

A doua zi, a scotocit prin toate colțurile magherniței și i-a pus în mâini un pachet. Antonio, pentru care era

întâiul lui cadou, l-a desfăcut în grabă. Era micul aparat de rulat țigări pe care, cu zece ani în urmă, muta Teresa îl găsisse între cutele scutecelor, pe treptele bisericii. Pe spate, erau gravate niște litere: Borjas Romero. S-a uitat țintă în ochii lui Antonio și a fost una dintre puținele dăți când el i-a auzit vocea.

— Dacă vrei să ajungi șef, nu fura, a rostit ea. Muncește.

Așa s-a hotărât Antonio să vândă țigări. A făcut rost de prima mână de tutun printr-un șiretlic. Într-o dimineață de septembrie, la câteva zile după episodul cu barca, a traversat singura piață din La Rita, a intrat cu pas hotărât în băcănia La Pioja a lui Henri Reille, un zdrahon pe cinste și care n-avea probleme cu poliția, la vreo patruzeci de ani, vânjos și sănătos, fiul unor imigranți din Nantes de la începutul secolului, care moștenise de la strămoșii lui francezi îndrăzneța artă a comerțului, și i-a propus târgul următor:

— Dă-mi niște foițe și tutun. Mă întorc deseară cu de două ori mai mult decât costă.

A plecat de la Henri Reille cu zece grame de tutun, a rulat treizeci de țigări și s-a dus în portul de la Santa Rita, acolo unde acostau zilnic zeci de bărbați care soseau din sudul lacului Maracaibo, din munții Merida și din smâncurile din Santander, Trujillo și Tachira, care ajungeau la debarcader în ambarcațiuni cioplite într-un singur trunchi de copac și în pirogi pline de animale ale căror zbierete răsunau în micul golf. Până pe-nserat, mânuindu-și aparatul de parcă ar fi fost o lăută venețiană, a vândut tot ce avea, socotind cu migală de giuvaiergiu fiecare gram de tutun, chivernisind fiecare milimetru de foiță. Pe la 19, s-a întors la băcănie și a pus

pe teighea, sub privirea uimită a lui Henri Reille, tot ce câștigase peste zi.

— Ești mai bogat astă-seară decât erai de dimineață, a spus el. Și eu la fel. Hai s-o ținem tot așa.

Vreme de trei săptămâni, în zăpușeala de pe coastă, s-a tot dus și s-a tot întors de la *Pela el Ojo* până în La Rita, incitându-i să fumeze pe toți aceia pe care-i întâlnea în port. Cu o înverșunată încăpățănare, s-a băgat în marea comunitate a vânzătorilor de gheață pisată și de *guarapo*, niște băuturi reci pe bază de sevă, pastă de zahăr și *pinole*, până în ziua în care un hamal i-a propus trei golo-gani ca să-l ajute să descarce niște saci de nuci-de-cocos de pe un vapor.

Antonio, care la vârsta aceea avea deja umerii largi și un spate musculos, și-a aruncat unul dintre saci pe omoplați cu ajutorul a două curelușe de piele, uimit el însuși de cât de robuste îi erau brațele și rezistente picioarele, după care s-a dus, îndoit de șale sub povară, spre camion, cu o tenacitate oarbă pe care ceilalți cărători au pus-o nu pe seama puterii, ci pe aceea a tinereții. În ciuda greutateilor excesive care-i comprimau plămânii, a descărcat până la urmă tot și a câștigat într-un ceas cu brațele cât n-ar fi putut să obțină într-o zi cu țigările. De atunci, nici că a mai călcat vreodată în băcănia lui Henri Reille. A doua zi, s-a întors în același loc la debarcader, convins că avea să se îmbogățească prin forța mușchilor, dar a înțeles în curând că în toate lucrurile exista o ierarhie, chiar și în lumea hamalilor.

L-au prezentat unui bătrân vâslaș de pirogă, Alfaro pe numele lui, un panamez cu degetele pline de inele și cu nasul coroiat, cunoscut pentru firea lui schimbătoare și izbuclirile de furie, care avea nevoie de mână de